

Toros Korkmaz: Türkiye’de Ermenilik Halleri

Posted on 21/06/2020

Türkiye’nin Ermeni meselesini tarihsel, siyasal ve sosyolojik yönlerden inceleyen birçok akademik yazı çıkmıştır. Bu yazı akademik bir yazı değil. Yazının konusu, yazarın Ermeniliğin Türkiye’de yaşanma hallerine dayalı uzun yıllara dayalı tespitlerinden oluşuyor. Kendisi de Ermeni kökenli bir aileden geldiği ve Ermeni meselesi üzerine akademik çalışmalar yaptığı için bu konudaki tespitleri Türkiye’deki Ermenilik hallerine insani açıdan bakmayı amaçlıyor.

Ermeni bir kişinin Türkiye’de ortalama yaşam öyküsünü anlatarak bu tespitlerimi somutlaştıracam. Buradaki tespitler bir Ermeni kişinin yaşadığı ortalama olayların yalnız küçük bir bölümünü kapsamaktadır.

Ermeni bir ailenin dünyaya gelen bebeği, nüfus cüzdanını almasıyla beraber ilk ayrımcılığı yaşar. Ermeni siyasetçi Garo Paylan’ın da 2016 yılında belirttiği gibi nüfus cüzdanındaki kimlik numarası 2 rakamıyla başlar. Bu Türk Devleti’nin Ermenileri doğar doğmaz kodlama yöntemidir. İleride bu kişi bu kimliğiyle resmi devlet dairesine gittiği zaman hemen deşifre olur.

Bu bebek biraz büyüyüp 4-5 yaşlarında kamusal alan olan sokağa ilk çıktığı zaman çoğunlukla işittiği ilk kelimelerden biri, gavur, gavurun dölü ya da senin ismin niye yabancı ismi şeklinde sorulardır. Bu durumu ailesine anlattığında, aile, çocuğa ne diyeceğini bilemez. Bir geçiştirme hali yaşanır. Çocuk, sosyokültürel olarak daha muhafazakar bir ortamdaysa ailesinin cinsel yönelimlerine varıncaya dek, çeşitli aşığılamalara maruz kalır.

Yaşı biraz büyüyüp de ilkokula başladığında, bu çocuk ailesi tarafından Atatürk, Türklük,

milliyetçilik, devletin bölünmez bütünlüğü gibi resmi devlet ideolojisinin konularını tüm yaşlılarına göre daha iyi öğrenmesi ve coşkuyla benimsemesi konusunda özellikle uyarılır. Çocuk, bu konuları her ne kadar diğer yaşlılarına göre daha coşkulu bir şekilde benimsemiş gözükse de gözler gene de hep onun üstündedir. Öğretmen, diğer öğrencilerin bu konulardaki hatalı yorumlarına çok da dikkat etmezken, gözü hep bu Ermeni çocuk üzerindedir.

En ufak bir falso vermemesi üzerinde titizlikle durulur ve hatta resmi günlerde bayrağı tutmak, İstiklal Marşı'nı okumak gibi görevler özellikle bu çocuğa verilir. Yaşlılarıyla arasında bir sorun yaşasa, diğer çocuklar tarafından hemen Ermeniliğine ya da gavurluğuna dair hakaretlere maruz kalması ise, içten bile değildir. Çoğu Ermeni aile, evde kendi aile geçmişlerinde yaşadıkları tarihsel haksızlıkları çocukların ağzından bir şey kaçır diye, çocukların yanında konuşmaz. Sohbetin bahsi o konulara getirilmekten özenle kaçırılır.

Çocuk büyümüş ortaokul ve lise yılları başlamıştır ve diğer tüm derslerde başarılı olsa bile, başarısız olduğunda sınıf tekrarı olacağı, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi de, bu yıllarda artık bu Ermeni çocuğunun ya da gencinin en sorunlu dersi olacaktır. Çünkü bu dersin müfredatında "Ermeni Meselesi" konusu vardır. Bu konu, devletin resmi ideolojisi ışığında Ermeni Soykırımı'nı reddedici ve Ermenileri hainlikle suçlayıcı tarzda anlatılır.

Bazen de, Ermenileri tarihsel olarak emperyalizmin uşağı, yediği ekmeğe tüküren ve terörle ilişkilendiren propaganda filmleri izletilir. Örneğin, 2000'li yıllarda Sari Gelin belgeseli Genel Kurmay Başkanlığı bünyesinde hazırlanmış ve tüm orta dereceli okullarda ve birçok üniversitede tavsiye niteliğinde izlettirilmiştir. Tüm bu okul süreçlerinde, Ermeni genç, bu konular tartışılırken yer yarılrsa da içine geçsem düşüncesi ve buna eşlik eden utanma duyguları içerisinde. Bu kişiyle arkadaş olmayanlar ona aşağılayıcı, en yakın arkadaşları ise acıma duyguları ile bakarlar.

İş üniversite seçimine geldiğinde, belli fakülteler özellikle seçilmez. Genellikle tıp, eczacılık,

mimarlık, iktisat, işletme gibi bitirildiğinde devlet memuru olma zorunluluğu olmayan alanlar seçilir. Çünkü Türk Devleti'nin gizli tunç yasasında yüzyıldan beri değişmeyen bir kural vardır. Ermeni'den bürokrat, vali, kaymakam, subay olmaz. Akademi dünyasının ise ancak belli alanları ona açıktır.

Zorunlu askerliğe gelince Ermeni genci burada çoğunlukla yedek subay yapılmaz ya da yapılırsa kendisine etkisiz bir görev verilir. Eğer, üniversiteyi bitiremeyip de er olduysa ortalama bir askerden çok daha çileli bir askerlik hayatı onu beklemektedir.

2011 yılındaki Ermeni er Sevag Balıkçı olayında görüldüğü gibi silah arkadaşı tarafından öldürülme tehlikesi bile vardır. Ki Sevag öldürüldüğünde, babasına kilisede Türk bayrağı subaylar tarafından öptürülmüştür. Bu arada hemen şunu belirtelim; Ermenilerin büyük bir çoğunluğu siyasetle ilgilenmez, siyasi görüşlerini uluorta açıklamaktan çekinir. İçlerinde Hrant Dink, Ohannes Bakırcıyan, Masis Kürkçügil gibi sol sosyalist siyasete bulaşanlar olursa, bunlar herhangi bir gözaltına alınma ya da tutukluluk durumlarında, "Ermeni oğlu Ermeni" denilerek daha ağır insanlık dışı işkence tutumlarına maruz kalır.

Ermeni genç artık yetişkin olmuştur ve Ermenilerin Türkiye'de genelde yaptığı meslek olan küçük esnaflık ya da ticaretle uğraşıyorsa, Ermeni kimliğinin yaratacağı olumsuzluklardan etkilenmeme adına diğer Müslüman Türk meslektaşlarına göre işlerini çok daha dürüstçe ve iyi şekilde yapar ve haliyle de diğerlerinden daha başarılı olur.

Ama, tabii bu başarının da sınırları vardır. Bir Ermeni ticaret erbabının fazla büyümesine izin verilmez. Hemen devriye bir takım mafyatik unsurlar girer. "Senin bu Ermeniliğinle büyüdüğün yeter" denir. Ya da doğrudan devletin Cumhuriyet tarihinde yaptığı uygulamalar akla gelir: 1942-43 yıllarında gayrimüslimlerden on kat fazla vergi alınarak onların çoğunluğunun iflasa sürüklenmesi gibi.

Çok somut bir örnek olarak benim dedemin babasının Kapalıçarşı'daki iki dükkanını ve

Bakırköy'deki köşkünü vergi borçlarını ödeyip, Erzurum Aşkale Toplanma Kampı'na gitmekten kurtulması için satması gibi. 6-7 Eylül 1955'de İstanbul'da gayrimüslimlere ait binlerce işyerinin yağmalanıp talan edilmesi ve yüzlerce kilisenin, okulun yakılması, onlarca kişinin öldürülmesi gibi olaylar.

Bu arada Türkiye'de yetişkin Ermenilerin önemli bir bölümü nüfustaki isimlerini ya da soy isimlerini kendilerini güvene almak için değiştirirler ya da kamusal alanda birbirlerine Müslüman-Türk isimleriyle hitap ederler. Ohannesler Orhan, Agoplar Ali, Aretler Arif olur.

Bu arada Ermeniler, yaşlandıkça ahali tarafından Müslüman olma tekliflerine sık sık tabii tutulur. "Bak, son nefesinde Müslüman git, haydi bilmem kim yaptı, sen de yap canım, cennette yerin hazır" gibi konuşmalar çok sık işitilir.

Ermeni kişi, eğer tüm hayat badirelerini atlatıp, son nefesini Ermeni bir kişi olarak vermeyi başarır, Ermeni kilisesinde töreni olur, ki bu kiliseler yılda birkaç kere faşist gerici çetelerin saldırısına maruz kalır. Ermeni-Hıristiyan mezarlığına gömülür ama huzuru burada da bulamaz, çünkü mezar taşı gene senenin belli günlerinde bu çeteler tarafından tahrip edilir. Ya da bu mezarlar yıkılıp üzerlerine askeri garnizon ya da park yapılır. Tıpkı Taksim'deki Gezi Parkı'nın eski Ermeni mezarı olduğu gerçeğindeki gibi.

Evet, sevgili okurlar... Şimdi son olarak şuna değineceğim: Türkiye'de Sünni-Müslüman-Hanefi-Türk kimliğine mensup olmayan diğer dinsel ya da etnik kimlikler de baskıya, ayrımcılığa ve hatta aşağılanmaya maruz kalıyor. Ama tüm bu kimliklere mensup kişiler kolaylıkla, "canım benim anam, babam Kürt ama ben kendimi Türk olarak hissediyorum ya da biz Aleviymişiz ama şimdi camiye gidiyoruz" dedikleri zaman devlet ve toplum katında ayrımcılığın dozu ciddi anlamda düşebilir.

Ama bir Ermeni "ben kendimi Türk gibi hissediyorum" dese bile bunun hiçbir inandırıcılığı olmaz. Çünkü Ermeni kimliği sadece etnik bir kimlik olanın ötesinde aynı zamanda dinsel-

tarihsel bir kimliktir. Ermeni hem dinini hem etnik kimliğini hem ismini değiştirmek zorunda, kısacası kendini reddetmek zorundadır.

Ermeniler bu coğrafyanın en kadim halklarından biridir. Ermeni kimliği çeşitli kavimlerin bir araya gelmesiyle 3.000 küsur yıl önce Anadolu'da oluşmuş bir kimliktir. Türkler ve diğer Balkan ve Kafkas halkları, Anadolu coğrafyasına sonradan gelmiş halklardır. Dolayısıyla kendini Türklükle tanımlayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Ermenilere yönelik kışkırtıcı, dışlayıcı ve aşağılayıcı politikaları tam da dağdan gelip bağcıyı kovma politikasıdır. Maalesef halklarımızın önemli bir bölümü devletin yoğun propagandasının sonucunda Ermenilere karşı son derece önyargılı, düşmanca bir tutum içerisine girmişlerdir. Bir de buna soykırım sırasında talan edilen Ermeni mallarının paylaşım suç ortaklığı da eklendiğinde, ki suç ortaklığı insanları birbirlerine en sıkı bağlarla bağlar, Ermeni düşmanlığı daha da artar.

Türkiye Cumhuriyeti devleti, kendini Türk etnik kimliği ile tanımladığı, Türk-İslam sentezci resmi ideolojisini bırakmadığı ve Ermeni soykırımını reddedici tek taraflı propagandif tarih yorumundan vazgeçmediği sürece, Türkiye nüfusunun çok önemli bir bölümü, Ermenilere karşı olan hasmane tutumunu çok uzun yıllar daha sürdürecektir. Bu durumu değiştirecek olansa, pek tabii olarak Ermeni meselesine bilinçle yaklaşan Türkiye siyaset sahnesinin ilerici, devrimci demokrat unsurlarıdır.

(Toros Korkmaz Türkiye'de Ermeni Kimliği, Hrant Dink ve Agos Gazetesi Doktora çalışmasının yazarı)

Kaynak: [Özgür Gelecek](#)